

TA 2018/14 BRATTØRGATA VED BRATTØRGATA 3B

Arkeologisk overvåking av graving i forbindelse med reparasjon av
avløp

Chris McLees

Tittel TA 2018/14 Brattørgata ved Brattørgata 3b Arkeologisk overvåking av graving i forbindelse med reparasjon av avløp	Rapporttype/nummer NIKU Oppdragsrapport 99/2018	Publiseringsdato 21.09.2018
	Prosjektnummer 1021402	Oppdragstidspunkt 0.5-06.2018
	Forsidebilde Hullet sett mot SØ. C. McLees. Da60281_006	
Forfatter(e) Chris McLees	Sider 13	Tilgjengelighet Åpen
	Avdeling Arkeologi	

Prosjektleder Chris McLees
Prosjektmedarbeider(e)
Kvalitetssikrer Ann Kathrin Jantsch

Oppdragsgiver(e) Trondheim Kommune

<p>Sammendrag</p> <p>Overvåkingen av graving for reparasjon av kloakk fant sted 05.09.-06.09.2018. Hullet målte ca 6 m x 6m x 4m dyp. Det ble hovedsakelig fjernet omrørte masser, for det meste fyllmasser i diverse ledningstraseer i gateløpet. Overvåkingen viste at denne delen av Brattørgata er omfattende utsjaktet grunnet graving for flere typer moderne ledninger. Det ble registrert verken intakte lag, gjenstander eller strukturer fra middelalderen. Kun et mindre parti med intakte kulturlag og strukturer fra nyere tid ble påvist i hullets NV hjørne, nærmere bestemt fyllmasse i en avfallsbinge/grop fra tidlig 1700-tallet og en liten del av østre veggen i en utbrent trekjeller. Kjelleren har trolig brent enten i 1681 eller 1708. Kun et mindre parti med uberørt sand undergrunn ble påvist i hullets østre kant. Dette lå ca 1 m under dagens asfalt.</p>
--

Emneord Brattørgata; avfallsbinge; trekjeller; keramikk; nyere tid; undergrunn
---

Avdelingsleder

Lise Marie Bye Johansen

Forord

Innholdsfortegnelse

1	Bakgrunn	7
2	Gjennomføring og resultater.....	7
3	Konklusjoner.....	11
4	Vedlegg.....	12
4.1	Fotoliste.....	12
4.2	MABYGIS-skjema	12

1 Bakgrunn

Ved melding av 31.08.2018 søkt Dovre entreprenør AS på vegne av Trondheim Bydrift Riksantikvaren om tillatelse til graving i forbindelse med tett kloakk i Brattørgata ved Brattørgata 3b. Riksantikvaren ga tiltakshaveren foreløpig tillatelse samme dag og ba NIKU om å overvåke gravearbeidet, dokumentere eventuelle kulturlag og utarbeide arkeologisk rapport (RA ref. 16/02112). Ettersom dette var en hastesak ba Riksantikvaren om at det arkeologiske arbeidet skulle gjennomføres uten forutgående utarbeidelse av prosjektbeskrivelse og budsjett. Undersøkelsen skulle belastes tiltakshaver etter medgått tid, og vedtak fattes av Riksantikvaren i ettertid.

2 Gjennomføring og resultater

Maskingravingen fant sted 5.09-06.09.2018. Størsteparten ble gjennomført 05.09. og ble overvåket av Chris McLees, NIKU Trondheim.

Hullet ble gravd i nesten hele gateløpets bredde. Det målte ca. 6 m x 6 m og hadde en dybde på 4 m. Det var ikke mulig å benytte CPOS i dette tettbebygde strøket. Hullets plassering er gjengitt omtrentlig på fig. 1.

Fig. 1 Hullets beliggenhet (rød) med plassering av nyere tids avfallsgrop/binge og kjeller ('X').

Det ble i hovedsak fjernet kun svært omrørte moderne masser, stort sett fyllmasser i diverse grøfter til en rekke øst-vest liggende el-kabler, gassrør og fjernvarmerør, flere nord-sør liggende stikkledninger, samt hullet til en dypsatt kum i hullets sør-østre hjørne (fig. 2, 5 og 6). Massene besto

av brungrå jord blandet med knuste teglfragmenter (rød og gul), mørtel, steiner og spredte dyrebein, samt partier med gulbrun grus/sand.

Fig. 2 Hullet under graving. Viser omrørte masser i ledningsgrøfter, kum i SØ-hjørnet og den mørkbrune fyllmasse i en avfallsbinge/grop i hullets NV-hjørne. En avbrukket del av et oppgravd gassrør vises ved profilen til venstre. Da60281_002.

Området ligger i nærheten til byens middelalderske metallverksteder, men det ble ikke funnet tydelige spor etter f.eks. slagg i massene. Ingen middelalderske gjenstander eller strukturer ble registrert.

De eneste intakte arkeologiske rester besto av en mindre resterende del av fyllmassen i en avfallsgrop/binge i hullets nord-vestre hjørne (fig. 3 og 4). Enkelte stykker keramikk og krittpipe ble funnet her (fig. 8). Disse dateres til tidlig 1700-tallet (pers. medd. I. Reed). Under dette ble det så vidt observert et mindre bevart parti av østre kanten til en utbrent trekjeller. Det ble ved en unnlattelse dessverre ikke tatt bilder av dette. Kjellerveggen besto av stående planker som var sterk forkullede, og fyllmassen i den gjenfylte kjelleren mot vest inneholdt mye trekull og gul tegl samt enkelte keramikkskår som dateres til sent 1600-tall, nærmere bestemt fragmenter av en sterkt forbrent Crispina tallerken (fig. 6). Det ble også funnet en forbrent nesten komplett tekopp i Nederlandsk faience som muligens lå i tilknytning, også denne daterbar til sent 1600-tall (fig. 7).

Gjenstandene har ikke blitt innlemmet i Vitenskapsmuseets samling.

Fig. 3 Fyllmasse i avfallsgrop/binge i hullets NV hjørne. Den utbrente kjelleren ligger under denne massen. Beliggenheten av den påviste delen av kjellerens østre vegg vises med oransje strek (venstre). Sett mot N. Da60281_001 og _003.

Fig. 4 Nærbilde av fyllmassen i avfallsbingen/gropa. Sett mot N. Da60281_004.

Den gulbrune undergrunnen av sand ble påvist kun ved to mindre partier i hullets kant i øst og i vest. Kun partiet i øst så ut til ikke å ha blitt planert (fig. 5). Toppen av sanden lå ca. 1 m under dagens asfalt. Det var ikke mulig å måle dette inn digitalt.

Fig. 5 Hullet nesten ferdiggravd. Sett mot ØSØ. Den svarte duken som dekker fjernvarmeledningen vises til venstre. Gulbrun undergrunn av sand/grus vises i profilen lengst øst (rød pil). Da60281_005.

Fig. 6 Hullet ferdiggravd. Sett mot S. Gulbrun undergrunn av sand/grus vises i profilen i det SV-hjørne. Da60281_008.

Fig. 7 Forbrent keramikk fra den utbrente kjelleren: Fragmenter av Crispina tallerken og en tekopp i Nederlandsk faience. Da60281_011 og _009.

Fig. 8. Samling av keramikkskår og krittpipefragmenter fra avfallsbingen (ubrent) og kjelleren (brent). Av spesiell interesse er to skår fra et Oberode fat (rød dekorasjon på hvit) og en tidlig form for Westerwald kar (nederst til høyre). Da60281_012.

3 Konklusjoner

Overvåkingen viste at denne delen av Brattørgata er omfattende utsjaktet grunnet graving for flere typer moderne ledninger i gateløpet. Det ble registrert verken intakte lag, gjenstander eller strukturer fra middelalderen. Kun et mindre parti med intakte kulturlag og strukturer fra nyere tid ble påvist i hullets NV-hjørne, nærmere bestemt fyllmasse i en avfallsbinge/grop fra tidlig 1700-tall og en liten del av østre vegg i en utbrent trekjeller. Kjelleren har trolig brent enten i 1681 eller 1708. Kun et mindre parti med uberørt undergrunn av sand ble påvist i hullets østre kant. Dette lå ca. 1 m under dagens asfalt.

4 Vedlegg

4.1 Fotoliste

Bildene er lagret i Vitenskapsmuseets fotodatabase

Filnavn	Motiv	Strukturnr/Objektnr	Sett mot	LokalitetsID	Fotograf	Opptaksdato
Da60281_001.tif	Hullet under graving	NV hjørne med fyllmasse i avfallsgrop	N	90288	Chris McLees	05.09.2018
Da60281_002.tif	Hullet under graving		NV	90288	Chris McLees	05.09.2018
Da60281_003.tif	Hullet under graving	NV hjørne med fyllmasse i avfallsgrop	N	90288	Chris McLees	05.09.2018
Da60281_004.tif	Hullet under graving	NV hjørne med fyllmasse i avfallsgrop - nærbilde	N	90288	Chris McLees	05.09.2018
Da60281_005.tif	Hullet nesten ferdiggravd	Sand undergrunn synlig i østre profil	ØSØ	90288	Chris McLees	05.09.2018
Da60281_006.tif	Hullet nesten ferdiggravd	Som over	SØ	90288	Chris McLees	05.09.2018
Da60281_007.tif	Hullet nesten ferdiggravd	Oversikt	SV	90288	Chris McLees	05.09.2018
Da60281_008.tif	Hullet nesten ferdiggravd	Oversikt	S	90288	Chris McLees	05.09.2018
Da60281_009.tif	Keramikk fra utbrent trekjeller	Crispina fat og Nederlandsk faience tekopp		90288	Chris McLees	05.09.2018
Da60281_010.tif	Som over	Som over		90288	Chris McLees	05.09.2018
Da60281_011.tif	Som over	Som over		90288	Chris McLees	05.09.2018
Da60281_012.tif	Keramikk fra bingje og kjeller	Diverse skår		90288	Chris McLees	05.09.2018
Da60281_013.tif	Keramikk fra bingje og kjeller	Diverse skår		90288	Chris McLees	05.09.2018

4.2 MABYGIS-skjema

MABYGIS Infoskjema	
Prosjektnummer og -navn	1021402 TA2018/18 Brattørgata ved Brattørgata 3B, Trondheim. Arkeologisk overvåking ifm reparasjon av avløp
RA saksnummer dispensasjon	16/02112
Rapport/brev	99/2018
Adresse og by	Brattørgata ved Brattørgata 3, Trondheim
Målemetode	Ikke mulig å måle inn digitalt
Dato	06.09.2018
Koordinater tiltaksområde	Ikke innmålt
Overflate	
Topp overflate	Ca. 7,30 m.o.h. (estimert fra eldre kart)
Type overflate	Asfaltert vei
Etterref. Kulturlag	
Topp	Ca. 7 m.o.h. (estimert)
Type/tolkning	Blandet – bakgårdsavsetninger, fyllmasse i bingje, utbrent kjeller osv.
MA kulturlag	
Topp	Ikke registrert på stedet

Type/tolkning	
Forhistoriske kulturlag	
Topp	Ikke registrert på stedet
Type/tolkning	
Naturbakke	
Topp	Ca. 6,30 moh (estimert)
Type	Elvesand/grus

Norsk institutt for kulturminneforskning er et uavhengig forsknings- og kompetansemiljø med kunnskap om norske og internasjonale kulturminner.

Instituttet driver forskning og oppdragsvirksomhet for offentlig forvaltning og private aktører på felter som by- og landskapsplanlegging, arkeologi, konservering og bygningsvern.

Våre ansatte er konservatorer, arkeologer, arkitekter, ingeniører, geografer, etnologer, samfunnsvitere, kunsthistorikere, forskere og rådgivere med spesiell kompetanse på kulturarv og kulturminner.

www.niku.no

NIKU Oppdragsrapport 99/2018

NIKU hovedkontor
Storgata 2
Postboks 736 Sentrum
0105 OSLO
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Tønsberg
Farmannsveien 30
3111 TØNSBERG
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Bergen
Dreggsallmenningen 3
Postboks 4112 Sandviken
5835 BERGEN
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Trondheim
Kjøpmannsgata 1b
7013 TRONDHEIM
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Tromsø
Framsenteret
Hjalmar Johansens gt.
14
9296 TROMSØ
Telefon: 77 75 04 00